



Tribiwnlys Addysg Cymru Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2022 – 2023

Cynnwys

Rhagair		3
Adran 1	Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth	4
Adran 2	Statws yr Hysbysiad Cydymffurfio ar gyfer sefydliad sydd wedi newid ei enw	4
Adran 3	Asesu Cydymffurfiaeth	4
Adran 4	Adrodd ar waith a wnaed yn 2022 – 2023	6
Adran 5	Gwaith sydd i ddod 2023 – 2024	7

Rhagair

Ym mis Medi 2021, newidiodd Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru (TAAAC) ei enw i Dribiwnlys Addysg Cymru ("y Tribiwnlys"). Dros y tair blynedd nesaf, bydd y fframwaith cyfreithiol statudol sy'n pennu'r addysg sydd i'w darparu i blant a phobl ifanc ag anawsterau neu anableddau dysgu yn newid. Fodd bynnag, at ddibenion Safonau'r Gymraeg bydd y Tribiwnlys yn dilyn yr un safonau ag a bennwyd ar gyfer TAAAC.

Dyma seithfed adroddiad blynyddol y Tribiwnlys ar ei gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers i'r Safonau ddod i rym ar 30 Mawrth 2017. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y cyfnod o 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023.

Mae dwy ran i'r Tribiwnlys, sef yr ysgrifenyddiaeth a'r Deiliaid Swyddi Barnwrol. Mae'r ddwy ran hyn yn gweithio gyda'i gilydd, yn ystod y broses apelio a hawlio gan wneud tasgau gwahanol. Mae Deiliaid Swyddi Barnwrol yn cynnwys:

- Llywydd y Tribiwnlys, hynny yw yr arweinydd barnwrol;
- Barnwyr y Tribiwnlys; ac
- Aelodau Arbenigol, sydd â phrofiad o blant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a/neu anableddau.

Mae Deiliaid Swyddi Barnwrol yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn golygu na all unrhyw un yn y Llywodraeth nac unrhyw un sydd wedi'i gyflogi gan y Llywodraeth ddylanwadu ar eu penderfyniadau. Mae gan y Tribiwnlys 4 Deiliad Swydd Farnwrol (2 Farnwr, 2 Aelod Arbenigol) sydd â sgiliau Cymraeg cryf, a gellir cynnull panel llawn (hynny yw Barnwr ac Aelodau Arbenigol) a all glywed a chynnal gwrandawriad llawn drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r ysgrifenyddiaeth yn delio â'r holl ymholiadau ffôn ac ysgrifenedig. Gweision sifil yw'r rhain a gyflogir gan Lywodraeth Cymru, ac maent yn rhan o Uned Tribiwnlysoedd Cymru, sy'n gyfrifol am weinyddu chwe thribiwnlys datganoledig ledled Cymru. Mae'r ysgrifenyddiaeth yn darparu rôl cymorth gweinyddol ac ni all ddylanwadu ar benderfyniad panel y Tribiwnlys. Nid oes neb yn nhîm yr ysgrifenyddiaeth yn rhugl yn Gymraeg, ond mae cymorth ysgrifenyddiaethau eraill Uned Tribiwnlysoedd Cymru ar gael iddynt pan fo angen. Mae'r Uwch Reolwr Gweithrediadau a Phennaeth Tribiwnlysoedd Cymru yn rhugl yn y Gymraeg.

Dyddiad Cyhoeddi: 29/09/2023

Manylion cyswllt ar gyfer ymholiadau: Tribunal.Enquiries@llyw.cymru

Adran 1 – Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn wedi'i ddrafftio gan Uned Tribiwnlysoedd Cymru ac wedi'i gymeradwyo gan Lywydd Tribiwnlys Addysg Cymru.

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn i'w weld ar wefan y Tribiwnlys, ac mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cael gwybod ei fod wedi'i gyhoeddi.

Adran 2 – Statws yr Hysbysiad Cydymffurfio ar gyfer sefydliad sydd wedi newid ei enw

Ar 31 Mawrth 2022, derbyniodd Llywydd y Tribiwnlys llythyr gan Ddirprwy Gomisiynydd y Gymraeg yn cadarnhau statws yr hysbysiad cydymffurfio ar gyfer Tribiwnlys Addysg Cymru (y Tribiwnlys), yn dilyn newid ei enw o'r Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (TAAAC).

Dywedodd y llythyr, gan mai dim ond newid enw a fu yn yr achos hwn, a chan fod swyddogaethau'r Tribiwnlys yn parhau i fod yn debyg iawn i'r tribiwnlys blaenorol, nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach. Mae'r hysbysiad cydymffurfio a gyhoeddwyd ar gyfer TAAAC yn parhau i fod ar waith ar gyfer y Tribiwnlys. Wrth ystyried sefydliad sy'n newid ei enw ar ôl cael ei hysbysiad cydymffurfio o dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ("y Mesur"), nid yw newid enw person a bennir yn Atodlen 6 neu Atodlen 8 yn effeithio ar weithrediad y Mesur mewn perthynas â'r person hwnnw.

Adran 3 – Aseu Cydymffurfiaeth

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Tribiwnlys yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau cyflenwi gwasanaethau drwy'r camau canlynol:

- Cynhyrchu brand dwyieithog newydd i gyd-fynd ag enw newydd y Tribiwnlys.
- Rhoi canllawiau i staff am sut i ymateb i ohebiaeth, ateb y ffôn a negeseuon e-bost.
- Darparu templedi ar gyfer llythyrau, sy'n cynnig cyfle i ddefnyddwyr y Tribiwnlys gael gohebiaeth yn Gymraeg. Mae llythyrau a negeseuon e-bost oddi wrth y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan bod gohebiaeth yn cael ei chroesawu yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.
- Mae'r holl ddogfennau a gynhyrchir i'r cyhoedd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan gynnwys ffurflenni cais a dogfennau canllaw. Mae fersiynau Saesneg o ddogfennau a ffurflenni a gynhyrchir gan y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan eu bod ar gael yn Gymraeg, ac y gall y cyhoedd gyflwyno gwybodaeth i'r Tribiwnlys yn Gymraeg.
- Sicrhau bod pawb yn deall bod darpariaeth ar gyfer cynnal gwrandawiaadau yn Gymraeg ac y gall y rhai sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwrandawiad.
- Mae pob tudalen ar ein gwefan ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.

- Cyflwynodd Llywodraeth Cymru system ffôn newydd drwy Microsoft Teams ym mis Ebrill 2021. Mae'r Tribiwnlys yn defnyddio'r system newydd hon i sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safonau 8 a 9 drwy sicrhau bod gan ddefnyddwyr y Tribiwnlys yr opsiwn o bwysu 1 i siarad ag aelod o'r tîm yn Gymraeg a phwysu 2 i siarad ag aelod o'r tîm yn Saesneg.

Defnyddio ein Gwasanaethau

Daeth 92 o geisiadau i law'r Tribiwnlys yn 2022-23, a chynhaliwyd 60 o wrandawiadau. O'r ceisiadau hynny, ni ofynnwyd i ddim un ohonynt gael eu prosesu yn Gymraeg. Cynhaliwyd 4 gwrandawriad gyda chyfieithwyr Gymraeg yn bresennol.

Gwefannau

Nodir isod ddadansoddiad o faint o weithiau yr ymwelwyd â thudalen hafan Gymraeg a Saesneg y Tribiwnlys ar y rhyngwyd.

	Saesneg	Cymraeg	Cyfanswm
Nifer yr ymweliadau â'r dudalen	5,136	215	5,351

Safonau Lluio Polisi

Mae'r Tribiwnlys yn arfer ei swyddogaethau statudol yn unol â'i ddeddfwriaeth lywodraethol. Nid yw o fewn cylch gwaith y Tribiwnlys i ddatblygu polisi. Er hynny, rydym yn ystyried effaith ein penderfyniadau gweithredol ar ddarparu ein gwasanaethau yn Gymraeg.

Safonau Cadw Cofnodion

Mae Hysbysiad Cydymffurfio'r Tribiwnlys (sy'n manylu ar y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, Lluio Polisi a Chadw Cofnodion y mae'n rhaid i'r Tribiwnlys gydymffurfio â hwy) wedi'i gyhoeddi ar wefan y Tribiwnlys: www.tribiwnlysaddysg.llyw.cymru/sites/educationtribunal/files/2021-08/hysbysiad%20cydymffurfio_0.pdf. Rydym yn cadw cofnod o nifer y cwynion a ddaw i law, os oes rhai, sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau.

Cwynion

Ni ddaeth unrhyw gwynion i law'r Tribiwnlys ynghylch gweithredu'r Safonau yn ystod y cyfnod adrodd.

Adran 4 – Adrodd ar waith a wnaed yn 2022 – 2023

Mae'r tabl isod yn adrodd ar gynnydd 'Gwaith sydd i ddod' a gafodd ei gynnwys yn Adroddiad Blynyddol 2021 – 2022.

	Camau gweithredu	Cynnydd
1.	Datblygu cynllun gweithredu ar gyfer hyrwyddo ac annog y cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ryngweithio â'r Tribiwnlys.	Amcan wedi'i gwblhau: Mae camau gweithredu wedi'u datblygu a fydd yn bwydo i mewn i Gynllun Rhanbarthol Uned Tribiwnlysoedd Cymru ar gyfer 2023 – 2024.
2.	Bydd y Tribiwnlys yn cynnal archwiliad o sgiliau aelodau Cyfreithiol a Lleyg y Tribiwnlys. Diben hynny yw adolygu ein cofnod o'r rhai a fyddai'n gallu cynnal gwrandawriad Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.	Amcan wedi'i gwblhau: Gellir gweld canlyniadau'r archwiliad o dan ragair yr adroddiad hwn, lle mae'n manylu ar nifer yr aelodau sy'n gallu cynnal gwrandawriad heb fod angen cyfieithydd arnynt. Roedd dau aelod wedi methu ymateb i'r archwiliad ar y pryd.
3.	Bydd gwaith hefyd yn cael ei wneud i gynllunio system hunanreoleiddio o ran cydymffurfio â safonau'r Gymraeg ar gyfer y Tribiwnlys.	System wedi'i chynllunio: Mae dau holiadur 'ticio blychau' wedi'u llunio, un ar gyfer clerod ac un ar gyfer y rheolwr busnes. Mae'r rhain yn helpu i brocio'r cof a gwirio gwybodaeth am Safonau'r Gymraeg. I'w weithredu 2023 – 2024.
4.	Bydd dogfen ganllaw hefyd yn cael ei chynhyrchu, i roi cyfarwyddiadau i'r Tribiwnlys ar sut i gael gwasanaeth cyfieithu ysgrifenedig a chyfieithu ar y pryd, ac ar hwyluso cyfarfodydd dwyieithog drwy blatfformau fideo-gynadledda.	System wedi'i chynllunio: Nid yw'r canllawiau ar gyfer y system wedi'u cwblhau gan fod fframwaith cyfieithu newydd yn cael ei gaffael. Unwaith y bydd y fframwaith newydd ar waith, bydd y canllawiau'n cael eu cwblhau. I'w weithredu 2023 – 2024.
5.	Bydd gwefannau Tribiwnlys Addysg Cymru a Thribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru yn cael eu hadolygu, a bydd cyfleoedd i gael mynediad at wasanaethau'r Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael eu hamlygu.	Parhau i gyflawni'r amcan: Mae'r logo Cymraeg oren wedi'i gosod ar dudalen hafan gwefan Tribiwnlys Addysg Cymru. Ar hyn o bryd rydym yn cydweithio â thîm y we i archwilio ffyrdd pellach o hwyluso mynediad hawdd at wasanaethau Cymraeg ar-lein.
6.	Bydd fideos dwyieithog yn cael eu cynhyrchu yn amlinellu gwaith a phroses y Tribiwnlys, gan esbonio'r newid o TAAAC i Dribiwnlys Addysg Cymru a'r ffordd y mae cylch gwaith y Tribiwnlysoedd wedi'i ymestyn. Bydd y fideos hyn yn annog y cyhoedd i ddefnyddio gwasanaethau'r Tribiwnlys drwy gyfrwng y Gymraeg.	Parhau i gyflawni'r amcan: Rydym wedi cwblhau'r ffilmio ac wrthi'n gorffen yr is-deitlau ar gyfer y fideos Cymraeg a Saesneg priodol. Y bwriad fydd lanlwytho'r fideos i dudalennau Cymraeg a Saesneg gwefan Tribiwnlys Addysg Cymru ym mis Gorffennaf 2023.

Adran 5 – Gwaith sydd i ddod 2023 – 2024

1. Meithrin cysylltiadau â defnyddwyr y gwasanaeth i nodi rhwystrau rhag rhyngweithio â'r Tribiwnlysoedd drwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Nodi gwelliannau y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2023 – 2024 i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ein Tribiwnlysoedd.
3. Darparu hyfforddiant i holl aelodau'r Tribiwnlys a staff Uned Tribiwnlysoedd Cymru i godi ymwybyddiaeth o'r defnydd o'r Gymraeg yn ei gwrandawladau ac mewn perthynas â chyfathrebu ehangach, ac o rwymedigaethau'r Tribiwnlysoedd o dan Safonau'r Gymraeg.